Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta

HE 134/2024 vp

MIELI ry:n lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt MIELI Suomen Mielenterveys ry:lta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 10 a ja 10 b §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksen mukaan 14 vuorokauden kiireettömään hoitoon pääsyn enimmäisajasta perusterveydenhuollon avosairaanhoidossa luovuttaisiin 23 vuotta täyttäneiden osalta ja hoitoon pääsyn enimmäisajaksi palautettaisiin aiempi kolme kuukautta.

MIELI ry:n havainnot hallituksen esityksestä

MIELI ry ei kannata hallituksen esitystä hoitotakuun enimmäisaikojen pidentämiseksi. MIELI ry näkee, että hoitoaikojen pidentäminen vähentää oikea-aikaista mielenterveyshoitoa lisäten inhimillistä kärsimystä sekä yhteiskunnalle koituvia mielenterveyskustannuksia.

Mielenterveysongelmat ovat tällä hetkellä Suomen suurin kansanterveysongelma, jonka hoitamiseen käytetään vain viisi prosenttia terveydenhuollon käyttömenoista. Julkiset mielenterveyspalvelut eivät kykene vastaamaan oikea-aikaisesti ja riittävästi ihmisten tämänhetkiseen palvelukysyntään.

Samaan aikaan mielenterveysoireilu on väestössä huolestuttavalla tasolla ja se on lisääntynyt koronapandemian jälkeen. MIELI ry katsoo, että hallituksen esitys tulee entisestään heikentämään ihmisten pääsyä hoidon piiriin mielenterveyteen liittyvissä asioissa. Kolmen kuukauden jonotusaika mielenterveyspalveluihin on pitkä aika ja mielenterveysongelmat syvenevät hoitojonoissa tutkitusti.

Suomen mielenterveyshoidon erityisenä haasteena on riittämätön hoito perusterveydenhuollossa. Hallituksen esitys tulee viemään mielenterveyspalveluiden kehitystä väärään suuntaan. Mielenterveyspalveluita tulee kehittää sote-uudistuksen tavoitteiden mukaisesti vahvistamalla ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. MIELI ry pitää tärkeänä kaikenikäisiä koskevan terapiatakuun valmistelun käynnistämistä.

Tutkimusten mukaan mielenterveyden ongelmissa nopeasti aloitettu hoito on avainasemassa hyvän hoitotuloksen saavuttamiseksi. Mielenterveyden häiriöiden hoitaminen edellyttää laadukasta hoidon tarpeen arviointia, nopeaa hoitoon pääsyä ja oikeaa hoitointerventiota laillistetun terveydenhuollon ammattilaisen toimesta. Hoidon viivästyminen johtaa todennäköisesti ongelmien komplisoitumiseen ja raskaampien hoitojen tarpeeseen.

Heikentyneestä mielenterveydestä aiheutuu Suomelle OECD:n mukaan vuosittain 11 miljardin euron kustannukset (2018). Mielenterveyden osalta hoitotakuun pidentäminen 14 vuorokaudesta kolmeen

MIELI Suomen Mielenterveys ry Maistraatinportti 4 A, 7. krs 00240 Helsinki Vaihde: (09) 615 516 E-mail: etunimi.sukunimi@mieli.fi Kotisivu: www.mieli.fi Y-tunnus: 0202225-4 Kotipaikka: Helsinki

kuukauteen ei tuo säästöjä, vaan aiheuttaa kustannuksia valtiolle lisäten esimerkiksi kallista erikoissairaanhoitoa sekä mielenterveyssyistä johtuvia pitkiä sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyseläkkeitä.

Yhteenveto lausunnosta

MIELI ry ei kannata hallituksen esitystä hoitotakuun enimmäisaikojen pidentämiseksi. Hallituksen perusteet hoitotakuun pidentämiselle ovat taloudellisia, mutta hoitotakuuta pidentämällä ei saavuteta säästöjä, sillä se ei poista ihmisten palvelutarvetta. Ihmisten avunsaannin heikentyessä on todennäköistä, että palvelujärjestelmälle ja julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset tulevat kasvamaan.

MIELI ry ehdottaa, että perusterveydenhuollon hoitotakuun aikoja ei pidennetä nykyisestä. Jos enimmäisaikoja kuitenkin pidennetään, niin MIELI ry pyytää harkitsemaan mielenterveyspalveluiden rajaamista pidennyksen ulkopuolelle. Oikea-aikainen ja riittävä mielenterveyshoito terveydenhuollon perustasolla tuo säästöjä ja vähentää inhimillistä kärsimystä.

MIELI ry pitää perusteltuna ja tarpeellisena nykyisen hoitotakuun enimmäisajan eli 14 vuorokauden säilyttämistä alle 23-vuotiailla. MIELI ry kuitenkin katsoo, että ikäraja on liian alhainen, sillä erityisesti nuorten aikuisten mielenterveyshoidon tarve on kasvanut. Alle 35-vuotiaiden mielenterveysperustaiset sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat kasvaneet kaikkein voimakkaimmin. MIELI ry katsoo, että 23-vuotiaiden ikärajaa tulisi laajentaa nuorisolain mukaisesti koskemaan kaikkia alle 29-vuotiaita.

MIELI ry muistuttaa, että suurimmat säästöt mielenterveyskustannuksissa saadaan oikea-aikaisella ihmisten tarpeisiin vastaavalla varhaisella tuella ja ennaltaehkäisyllä. Hallituksen valtiontalouden säästötoimien vaikutuksia väestön mielenterveydelle on arvioitu heikosti. Esimerkiksi lapsiperheköyhyyden lisääntyminen ja sosiaaliturvaleikkaukset lisäävät mielenterveysongelmien riskiä.

Samaan aikaan hallitus heikentää esim. mielenterveysjärjestöjen toimintaedellytyksiä vähentämällä valtionavustuksia yli kolmanneksella. Ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen mielenterveystyön heikentyminen uhkaa lisätä sosiaali- ja terveyspalveluiden kuormitusta ja Suomen mielenterveyskustannuksia entisestään.

MIELI ry ehdottaa,

- Säilytetään nykyiset perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon enimmäisajat hallituksen esityksen sijaan.
- Säilytetään mielenterveyspalveluiden osalta hoitotakuun enimmäisaika nykyisellään, mikäli hoitotakuuta kuitenkin heikennetään.
- Laajennetaan lasten ja nuorten 14 vuorokauden hoitotakuun kohdentuminen alle 23-vuotiaista nuorisolain mukaisesti alle 29-vuotiaisiin.

MIELI Suomen Mielenterveys ry

Sanna Vesikansa
Johtaja, kriisitoiminnot
sanna.vesikansa@mieli.fi

Sari Aalto-Matturi
Toiminnanjohtaja
sari.aalto-matturi@mieli.fi